

Posudek vedoucího práce na bakalářskou esej Lucie Šplíchalové „Domácí fotografie a současná rodina“

Bakalářská práce Lucie Šplíchalové se věnuje fenoménu „domácí tvorby“ – reprezentaci domácího života jeho vlastními aktéry prostřednictvím technických obrazů, zejména fotografie. Snaží se vymezit oblast domácí tvorby jako autonomní kategorii vizuální kultury; sleduje její historický vývoj; důsledně se věnuje také proměně rodiny zejména v průběhu druhé poloviny 20. století.

Tzv. domácí tvorba (autorka vychází z termínu *home mode* Jamese Morana, jímž upřesňuje i pozměňuje zavedenější označení „amatérská“ či „rodinná“ tvorba, vázaná většinou na nějaké konkrétní médium) je oblastí, jíž se odborná literatura zabývala jen okrajově, teprve v posledních letech zaznamenáváme na poli mediálních, vizuálních a kulturních studií snahu o její systematictější mapování. Podobný typ práce představuje jistý metodologický problém, neboť si vynucuje zkrřížit přinejmenším dvě stále dosti odlehle oblasti: otázky sociologické a uměnovědné. Autorka se s jistotou pohybuje na obou rovinách, jakkoli se jí je produktivně spojit daří spíše výjimečně. Pokud ano, mají na tom hlavní podíl její velmi vhodně vybrané teoretické zdroje, totiž Pierre Bourdieu a James Moran (inspirací jí byly též studie z tematického čísla časopisu *Illuminace* věnovaného rodinnému filmu).

V první kapitole autorka vymezuje oblast domácí tvorby: věnuje se primárně rozlišení tvorby amatérské a profesionální, všímá si přitom jak problémů technického vybavení a estetické povahy produktů, tak i sociálních funkcí či distinkcí mezi těmito oblastmi, přičemž správně poznamenává, že „skutečné odlišnosti ... neplynou z techno-estetických norem ... výtvorů ..., ale ze společenského postavení a kulturní identity“ (s. 14). Jakkoli je snaha o vymezení domácí tvorby coby autonomní kategorie chvílemi poněkud konfúzní (zejména se zde v kategorii profesionála mísí tak odlišné oblasti, jakými jsou ateliérová či zakázková fotografie a umění pracující s fotografií či volná fotografie tradičnějšího typu), uvědomuje si autorka zcela jasně, že hovoří o ideálních typech a že se tyto neustále vyvíjejí. Snad by si některé z dnešních fenoménů problematizujících tradiční rozlišení zasloužily hlubšího rozboru: tzv. „prozument“ (ani producent ani konzument) dnes může velmi snadno konkurovat nabídce profesionálních ateliérů, jež neodpovídají pouze symbolickým degradováním jeho tvorby, jak autorka naznačuje, nýbrž mnohem častěji nabízením stále novějších možností. Stejně tak domácí tvorba není již dávno určena jen úzkému kruhu diváků, nýbrž stále častěji bývá zveřejňována (celou řadou časopisů pro fotoamatéry nabízející jak technické rady tak místo pro otištění jejich výtvorů počínaje a internetovými portály k vlastní sebe-prezentaci konče).

Přestože dominantním tématem práce je fotografie, autorka sympaticky zohledňuje heterogenní a „multimediální“ oblast domácí tvorby v celé její šíři. Jeden její podstatný aspekt ovšem zůstal bohužel nepovšimnut: domácí tvorba je zároveň tvorbou i konzumpcí, jež není omezena pouze na vytváření snímků či filmů, nýbrž zahrnuje i mnohem komplexnější praktiky shromažďování a uspořádávání rozmanitých artefaktů (kupříkladu ve formě fotografických alb). Nedostatečný důraz na tento aspekt prozrazuje i druhá kapitola, v níž dějiny domácí tvorby sledují fakticky vývoj fotografické technologie a jsou tak v jisté míře reduktivní.

Stejně tak i kapitola třetí, jejímž předmětem je jinak výstižně a podloženě popsaná proměna rodiny a jejích funkcí, poukazuje na tuto nespojitost (techno-estetické) analýzy domácí tvorby a sociologické analýzy rodiny samotné. Velmi zajímavá je ovšem dynamika vzájemných vztahů (rodiny a její sebereprezentace), již autorka popisuje: zdá se, že vůči radikálním proměnám rodinných vzorců a vzniku různých

alternativ „domácího“ soužití stojí domácí tvorba jako spíše konzervativní činitel, jehož smyslem je uchovat tradiční rodinný ideál. Je to teze zajímavá, zároveň však polemická a zasloužila by si důkladněji rozvést. (K tomu by mohla napomoci jak analýza nějakého konkrétnějšího případu domácí tvorby, tak např. i rozbor způsobu, jakým je rodinné soužití reprezentováno v médiích, v současných filmech, seriálech atp.). Autorka si však problematičnost tohoto vztahu jasně uvědomuje a důvtipně a výstižně jej shrnuje v závěru: „Současná společenská situace poukazuje k postupné individualizaci a emancipaci členů rodiny, z čehož vyplývá, že jako by nukleární rodina byla přežitkem a s ní i rodinná tvorba jako by konzerovala vzpomínky na doby minulé. Přesto se nám na řadě snímků členové rodiny nevědomě pokouší vnuknout představu, že tvoří plně fungující rodinné prostředí, někdy ještě s tradičním rozvržením rodinných rolí. Často se tato hra odvíjí pouze pro kameru.“ (s. 36).

Bakalářská práce Lucie Šplíchalové se velice zručně vyrovnává s náročným tématem, pro jehož rozbor se vodítka nenabízejí nijak snadno. Předvádí schopnost pracovat s odbornými texty a používat je při formulaci vlastních stanovisek a argumentů. Text je i jinak na vysoké jazykové úrovni a splňuje veškeré formální náležitosti bakalářské práce, proto jej *doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení 39-41 bodů.*

Tomáš Dvořák, Ph.D.
Filozofický ústav FLÚ AV ČR
Jilská 1
11000 Praha 1